

ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาของบุคคลหูหนวกตาบอด

รุ่งทิwa ไชยชมภู¹ รัชนีกร ทองสุขดี² สร้อยสุตา วิทยากร³ และพิกุล เลี้ยวสิริพงศ์⁴

¹กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

^{2, 3, 4}สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อีเมล ¹Rungtiwa.c@cmu.ac.th

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 8 พฤศจิกายน 2564

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 29 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 13 มกราคม 2565

บทคัดย่อ

ภาวะหูหนวกตาบอดเป็นความพิการที่พบบ่อยมากและมีลักษณะพิเศษ บุคคลหูหนวกตาบอดสามารถใช้การเห็นและการได้ยินได้น้อยหรือไม่ได้เลยในการเรียนรู้ การสื่อสาร และการเดินทางในการดำรงชีวิตประจำวัน วิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาของกรณีศึกษาหูหนวกตาบอด กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กรณีศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ สมาชิกครอบครัว 3 คน และครูผู้สอน 4 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจรายการ แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ สรุป โดยการอุปนัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำเสนอเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความพิการ ครอบครัว ระบบการศึกษา และสิ่งแวดล้อม มีผลต่อโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาของกรณีศึกษา นั่นคือ การที่บุคคลหูหนวกตาบอดคนหนึ่งจะมีโอกาสและเข้าถึงการศึกษาได้ ต้องอาศัยการช่วยเหลือ การทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบของระบบนิเวศวิทยาเชิงสังคมที่ประสานกัน การปฏิสัมพันธ์ของกรณีศึกษากับผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน

คำสำคัญ: บุคคลหูหนวกตาบอด, โอกาสทางการศึกษา, การเข้าถึงการศึกษา, ระบบนิเวศวิทยาเชิงสังคม

Factors affecting educational opportunities and accessibility of an individual with deafblindness

Rungtiwa Chaichompu¹, Ratchaneekorn Tongsookdee²,

Soisuda Vittayakorn³, and Pikul Leosiripong⁴

¹Student Development Division, Chiang Mai University

^{2, 3, 4}Special Education Program, Faculty of Education, Chiang Mai University

E-mail: ¹Rungtiwa.c@cmu.ac.th

Received: November 8, 2021

Revised: December 29, 2021

Accepted: January 13, 2022

Abstract

Deafblindness is a rare and unique condition. Individuals with deafblindness have combined hearing and vision loss, thus limiting their access to both auditory and visual information, which could have inhibitive effects on their learning, communication and mobility in their daily life. This qualitative research aimed to examine factors affecting educational opportunities and accessibilities for the individual with deafblindness. The target group included one individual with deafblindness, three family members, and four teachers. The research tools consisted of a checklist, a non-participative observation form, an in-depth interview form, and a focus group. The data were collected, triangulated, and sorted into categories and summarized by inductive reasoning to achieve the purpose of the research and descriptive presentation. The result showed that all four factors examined, which included issues pertaining to disability; the family; the educational system; and the environment had significant impact on the case study's educational opportunities and accessibilities. This research indicated that educational opportunities and accessibilities of any individuals with deafblindness are dependent on strong support and collaborative efforts of all relevant persons including interactions with parents, schools, and/or community under the coordination and sustenance of the ecological framework system.

Keywords: Deafblindness, Educational Opportunities, Educational Accessibilities,
Ecological Framework

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนกล่าวว่า มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ (Ministry of Foreign Affairs, 2008) ส่งผลให้มีความเคลื่อนไหวทางการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ว่า “Everyone has a Right to Education” ดังนั้นรัฐจึงได้กำหนดนโยบายสนับสนุนให้เด็กพิการทุกคนมีโอกาสทางการศึกษา โดยเด็กพิการระดับไม่รุนแรงเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม/รวม ส่วนเด็กพิการระดับรุนแรงสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ หรือศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด Tongsookdee (2018)

อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการทุกคนทุกระดับความพิการดังกล่าวข้างต้น ในปัจจุบันยังพบปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงการศึกษา ดังที่ Amatyakul, Dechongkitand and Kachondham (2012) กล่าวว่า บุคคลพิการซ้อนในประเทศไทยเป็นกลุ่มที่ถูกกละเลยขาดโอกาสทางการศึกษามากที่สุด บางรายไม่ได้จดทะเบียนคนพิการ บางรายยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ สอดคล้องกับ Perkins School for the Blind (2018) พบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นและมีความพิการอื่นร่วมด้วยจำนวน 19 ล้านคนทั่วโลก ยังไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ขณะเดียวกันครอบครัวและชุมชนขาดความรู้ทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดการศึกษามีอย่างจำกัด รัฐยังต้องการความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษา

ที่มีประสิทธิภาพ ข้อจำกัดเหล่านี้ทำให้เด็กกลุ่มที่มีความบกพร่องทางการเห็นและมีความพิการอื่นร่วมด้วยและเด็กกลุ่มหูหนวกตาบอดจำนวนมากจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกกีดกันทางการศึกษา และที่สำคัญหากไม่มีการศึกษา เด็กเหล่านี้จะต้องเผชิญกับการถูกแยกตัวและละเลยมากกว่าเด็กพิการกลุ่มอื่น ๆ

ยิ่งไปกว่านั้น The World Federation of the Deafblind (2018) พบว่า ร้อยละ 0.20 ของประชากรโลกเป็นบุคคลหูหนวกตาบอดแบบรุนแรง และร้อยละ 2 เป็นบุคคลหูหนวกตาบอดแบบไม่รุนแรง และจากการสำรวจของ National Center on Deaf-Blindness (2019) พบว่าปี 2019 มีบุคคลหูหนวกตาบอดในประเทศสหรัฐอเมริกาที่เข้ารับบริการทางการศึกษาภายใต้กฎหมาย IDEA จำนวน 11,335 คน สำหรับในประเทศไทยยังไม่พบฐานข้อมูลบุคคลหูหนวกตาบอด แต่รวมไว้ในกลุ่มประเภทพิการซ้อน โดยโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ ในพระบรมราชานุอุปถัมภ์ จังหวัดเชียงใหม่ได้ตั้งงานพัฒนาการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นและพิการซ้อนมาตั้งแต่ปี 2545 และดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้บุคคลหูหนวกตาบอดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2550 ปัจจุบันมีบุคคลหูหนวกตาบอดกำลังศึกษาอยู่จำนวน 6 คน (The Northern School for The Blind under Patronage of the Queen, 2020) ซึ่งจากงานวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลพิการซ้อนในจังหวัดภาคเหนือ ของ Tongsookdee, Vittayakorn, Leowsiripong, Pijai, Suparos, Tawai,

Khamruangrith and Sriboonreung (2018) พบว่า บุคคลพิการซ้อนเป็นบุคคลที่มีข้อจำกัดอย่างมากในการดำรงชีวิต แต่สามารถพัฒนาได้ หากผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจและให้โอกาสช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีปัญหาการขาดบุคลากรครูและนักสหวิชาชีพที่ชำนาญการในการช่วยเหลือทางการศึกษาที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตจริงของบุคคลพิการซ้อนทุกระดับความพิการ

ปัญหาที่พบดังกล่าวข้างต้นจะทวีความรุนแรงในกลุ่มบุคคลหูหนวกตาบอด ซึ่ง Helen Keller Institute for Deaf and Deafblind (2020); Taylor, Smiley and Richards (2019); Aitken, Buultjens, Clark, Eyre and Pease (2000); Miles and Riggio (1990) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลหูหนวกตาบอดไว้อย่างสอดคล้องกันโดยสรุปว่า ภาวะหูหนวกและตาบอดจะส่งผลอย่างมากต่อพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะด้านการสื่อสารและการเคลื่อนไหว ดังนั้น การพัฒนาบุคคลหูหนวกตาบอดให้มีความมีประสิทธิภาพต้องอาศัยระบบการศึกษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพที่เหมาะสม ครูผู้สอนและนักสหวิชาชีพจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาวะหูหนวกตาบอดสามารถบูรณาการการเรียนการสอนและออกแบบการศึกษาเฉพาะบุคคลที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้และความสนใจของบุคคลหูหนวกตาบอดแต่ละคน ครอบครัวต้องรู้บทบาทของตนเอง และสังคมรอบข้างต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ถ้าปราศจากสิ่งเหล่านี้บุคคลหูหนวกตาบอดอาจ

ถูกแยกตัวอยู่อย่างโดดเดี่ยว ขาดการพัฒนา และมีโอกาสเข้าระบบการศึกษาน้อยมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Manga and Masuku (2020) พบความท้าทายที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลหูหนวกตาบอดในประเทศแอฟริกาใต้ ได้แก่ 1) ครูผู้สอนไม่มีความพร้อม 2) การสื่อสารกับบุคคลหูหนวกตาบอด 3) ความแตกต่างเฉพาะบุคคลของบุคคลหูหนวกตาบอด และ 4) ครูขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ นอกจากนี้งานวิจัยของ Limaye (2016) พบว่าการรับรู้และเข้าใจของบิดามารดา ทักษะคิดของคนในสังคม เจ้าหน้าที่ของรัฐ ครูผู้สอนและบุคลากรของโรงเรียน การขาดแคลนทรัพยากรและงบประมาณ การมีส่วนร่วมของชุมชน การยอมรับ ความตระหนัก ปัญหาความยากจน การเลือกปฏิบัติ การเข้าถึงทางกายภาพ ความพร้อมของระบบสนับสนุนต่าง ๆ รวมถึงนโยบายของรัฐบาล เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงการศึกษาของเด็กพิการทุกระดับความรุนแรงในประเทศอินเดีย ซึ่งสอดคล้องกับประเทศไทยจากงานวิจัยของ Tongsookdee et al. (2018) ที่พบว่า ครอบครัวที่มีบุตรพิการซ้อนรุนแรงจะได้รับความช่วยเหลือจากโครงการปรับบ้านให้เป็นโรงเรียนและเปลี่ยนพ่อแม่เป็นครูของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด และยังพบว่า ผู้ปกครองส่วนหนึ่งยังไม่เปิดโอกาสให้ลูกพิการซ้อนฝึกกิจกรรมการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง เพราะสงสารและวิตกกังวลกลัวอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์ครูหัวหน้างานพัฒนาการเรียนการสอนพิการซ้อนของโรงเรียนสอนคนตา

บอดภาคเหนือในพระบรมราชานุสรณ์จังหวัด เชียงใหม่ยังพบว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็นและพิการซ้อนส่วนใหญ่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียนช้ากว่าเกณฑ์ปกติ หลายคนไม่มีโอกาสได้เข้ามาสู่ระบบโรงเรียน เนื่องด้วยภาวะของความพิการซ้อนที่ส่งผลต่อพัฒนาการที่ช้ากว่าปกติ มีปัญหาด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน การสื่อสาร การเรียนรู้ ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่คาดหวังต่อการเรียนที่เด็กควรจะได้รับ สงสารลูกมากเกินไปและคิดว่าโรงเรียนไม่สามารถดูแลเด็กพิการได้ดีเท่ากับครอบครัวที่มีปู่ย่าตายายช่วยดูแลที่บ้าน (Tantaopas, Personal Communication, June 8, 2018)

ด้วยลักษณะเฉพาะของภาวะหูหนวกตาบอดและอุปสรรคต่าง ๆ ข้างต้น การให้ความช่วยเหลือบุคคลกลุ่มนี้จึงมีความเฉพาะทางตามไปด้วย Phupang (2017) กล่าวถึงการพัฒนาเด็กตาบอดพิการซ้อน (Multiple Disabilities and Visual Impairments หรือ MDVI) ว่าเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาเด็กไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ และสิ่งสำคัญที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วม คือ ความเชื่อที่ว่า “เด็กตาบอดพิการซ้อนสามารถพัฒนาได้” ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาของกรณีศึกษาที่มีภาวะหูหนวกตาบอดที่ไม่ได้เป็นมาแต่กำเนิดหรือน้องฟ้า (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 22 ปี ภูมิลำเนาอยู่จังหวัดแพร่ ครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่และน้องชาย ปัจจุบันเรียนที่โรงเรียนสอน

คนตาบอด และเป็นบุคคลหูหนวกตาบอดคนแรกของโรงเรียนและของประเทศไทยที่กำลังจะจบการศึกษาภาคบังคับ น้องฟ้าได้รับการพัฒนาทักษะต่าง ๆ สามารถสื่อสารด้วยภาษามือ และภาษามือสัมผัส อ่านและเขียนอักษรเบรลล์ เดินทางอย่างอิสระในบริเวณที่คุ้นเคย สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเองอย่างอิสระและอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่านรับการฝึกอาชีพเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่การมีงานทำหลังจบการศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดนิเวศวิทยาเชิงสังคมของ Bronfenbrenner (as cited in Tantichuwet, 2018) ที่เชื่อว่าสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อการเติบโตและการพัฒนาการของเด็ก ทั้งในส่วน Child, Microsystem, Mesosystem, Exosystem และ Macrosystem ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสและการเข้าถึงการศึกษา ทั้งด้านผู้พิการ ด้านครอบครัว ด้านระบบการศึกษา และด้านสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยหวังว่า ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาของบุคคลหูหนวกตาบอดอย่างเท่าเทียมตามสิทธิทางการศึกษา โดยไม่มีเด็กคนใดถูกทอดทิ้งไว้ข้างหลัง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาของบุคคลหูหนวกตาบอด

นิยามศัพท์

1. โอกาสและการเข้าถึงทางการศึกษา หมายถึง ช่องทางที่บุคคลพิการสามารถเข้าไปปรับสิทธิทางการศึกษาตามที่

กฎหมายกำหนดโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรก
เกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิตพร้อมทั้ง
ได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ
บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา
รวมถึงบริการทางการศึกษา สถานศึกษา
ระบบและรูปแบบการศึกษา การจัดหลักสูตร
กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา
ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็น
พิเศษ

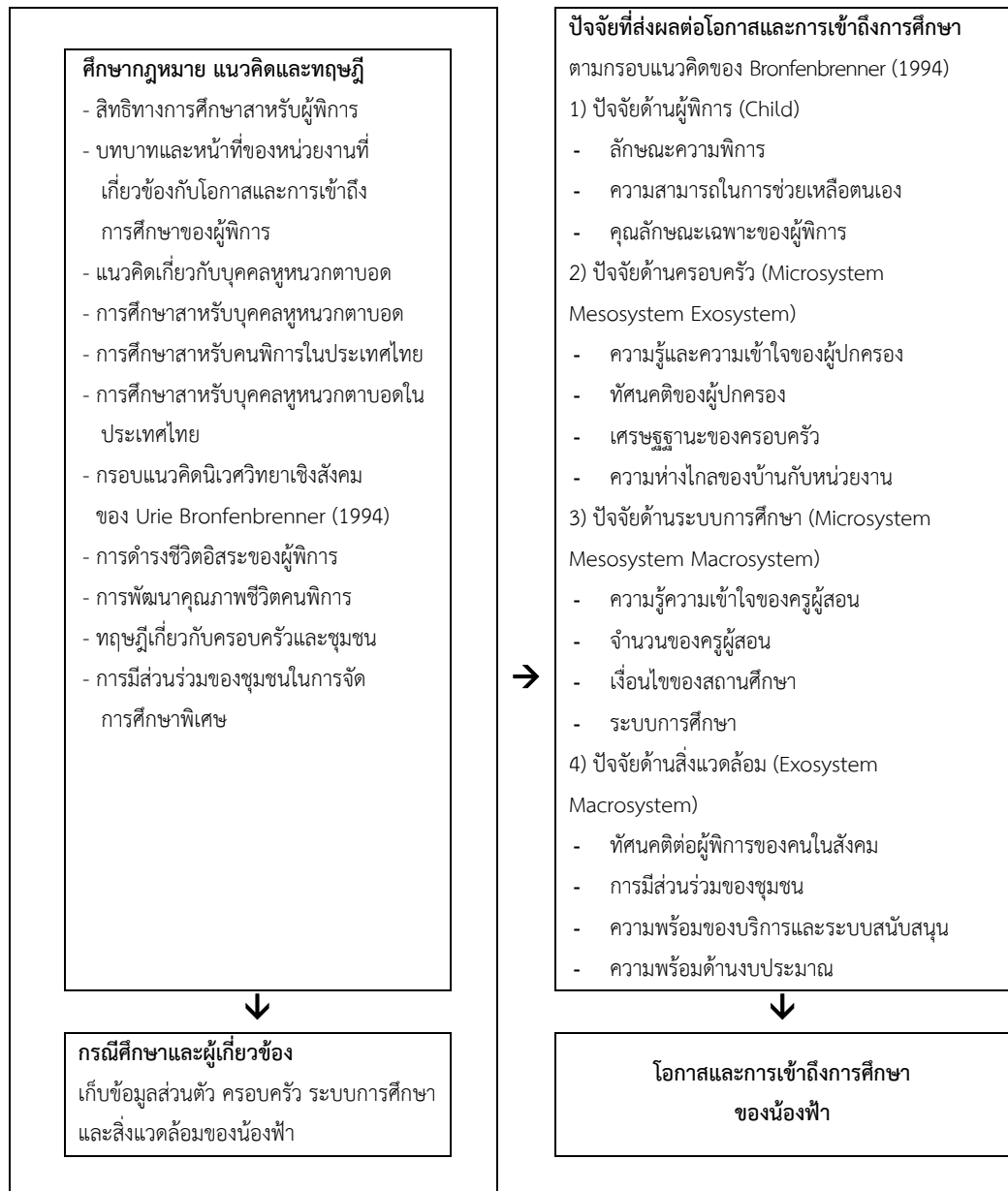
2. บุคคลหุนวทาบอด หมายถึง
บุคคลที่มีความบกพร่องทั้งการเห็นและการได้
ยินในบุคคลเดียวกันซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึง
กรณีศึกษา คือ น้องฟ้าซึ่งเป็นบุคคลหุนวทาบอด
ที่เข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียนสอนคน
ตาบอด

3. ปัจจัย หมายถึง เหตุอันให้ผลเป็นไป
ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อ
โอกาสและการเข้าถึงการศึกษา แบ่งออกเป็น
4 ด้านได้แก่ ด้านผู้พิการ (ลักษณะความพิการ
ความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง และ
คุณลักษณะเฉพาะ) ด้านครอบครัว (ความรู้
ความเข้าใจ ทัศนคติ เศรษฐฐานะของ
ผู้ปกครอง และความห่างไกลของภูมิลำเนา)
ด้านระบบการศึกษา (ความรู้ความเข้าใจ
จำนวนของครูผู้สอน เงื่อนไขของสถานศึกษา
และระบบการศึกษา) และด้านสิ่งแวดล้อม
(ทัศนคติและการมีส่วนร่วมของชุมชน
ความพร้อมของบริการระบบสนับสนุนและ
งบประมาณ)

4. กรอบแนวคิดนิเวศวิทยาเชิงสังคม
หมายถึง แนวคิดของ Bronfenbrenner

(1994) ที่เชื่อว่าสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อ
การเติบโตและการพัฒนาของเด็ก โดยแบ่ง
ออกเป็น 5 ส่วนดังนี้ Child, Microsystem,
Mesosystem, Exosystem และ Macrosystem
ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึง ผู้พิการ หรือ Child
ภาวะโรค ลักษณะ ข้อจำกัด พัฒนาการและ
จุดเด่น สถาบันที่อยู่ใกล้ชิดของผู้พิการ ได้แก่
บ้าน โรงเรียนและชุมชน หรือระบบ Microsystem
ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้พิการ สมาชิกใน
ครอบครัว โรงเรียน และเพื่อนบ้าน หรือระบบ
Mesosystem เชื่อมโยงกับระบบอื่น ๆ เช่น
อาชีพของพ่อแม่ สิ่งแวดล้อม การบริการต่าง ๆ
และทัศนคติของคนในชุมชน หรือ Exosystem
และระบบสังคมระดับกว้าง หรือ Macrosystem ที่
เกี่ยวข้องกับนโยบายของภาครัฐ การช่วยเหลือ
ด้านการศึกษา สวัสดิการและสังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1.กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ได้แก่ น้องฟ้าบุคคลหูหนวกตาบอดที่เข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียนสอนคนตาบอด และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 คน ประกอบด้วย สมาชิกครอบครัว 3 คน (พ่อ แม่ และน้องชาย) และครูผู้สอน 4 คน (ครูหัวหน้างานพัฒนาการเรียนการสอนพิการซ้อน ครูประจำชั้น ครูผู้สอน และครูที่บ้านกึ่งวิถีหรือบ้านที่ใช้ฝึกทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการพัฒนาเครื่องมือ

งานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แบบตรวจสอบรายการ 2) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม 3) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปกครอง 4) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอน และ 5) แบบการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีเนื้อหาที่ต้องการศึกษาประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านผู้พิการ เรื่องความสามารถในการช่วยเหลือตนเองและคุณลักษณะเฉพาะตนของบุคคลหูหนวกตาบอด (2) ปัจจัยด้านครอบครัว เรื่อง ทัศนคติของผู้ปกครองที่มีลูกหูหนวกตาบอด (3) ปัจจัยด้านระบบการศึกษา เรื่อง ความรู้ ความเข้าใจและความพอเพียงของบุคลากรด้านการศึกษา เจื่อนใจของสถานศึกษาและระบบการศึกษาสำหรับบุคคลหูหนวกตาบอด และ (4) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เรื่อง ทัศนคติ การมีส่วนร่วมของชุมชน ความพร้อมของบริการสนับสนุนและงบประมาณสำหรับบุคคลหูหนวกตาบอด

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาของบุคคลหูหนวกตาบอด

2.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือวิจัย เพื่อสร้างเครื่องมือทั้ง 5 ชุด ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วยปัจจัย 4 ด้าน คือ (1) ด้านผู้พิการ (2) ด้านครอบครัว (3) ด้านระบบการศึกษา และ (4) ด้านสิ่งแวดล้อม

2.3 นำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาคำดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) และพบว่าแบบตรวจสอบรายการ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอน ค่า IOC=0.60-1.00 ส่วนแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และแบบการสนทนากลุ่ม ค่า IOC=1.00

2.4 ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิด้วยวิธีการ ดังต่อไปนี้

1) การตรวจสอบรายการ จำนวน 3 ครั้ง ณ บ้าน โรงเรียน บ้านกึ่งวิถี

2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จำนวน 7 ครั้ง ณ บ้าน โรงเรียน บ้านกึ่งวิถีชุมชน

3) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปกครอง จำนวน 2 ครั้ง

4) การสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอน
จำนวน 3 ครั้ง

5) การสนทนากลุ่ม จำนวน 1 ครั้ง มี
ผู้ร่วมสนทนา จำนวน 3 ท่าน คือ ครูหัวหน้า
งานพัฒนาการเรียนการสอนพิการซ้อน ครู
ประจำชั้น ครูผู้สอน ผู้วิจัยได้รับการอนุญาต
จากกลุ่มเป้าหมายทุกคนในการบันทึกทั้งภาพนิ่ง
ภาพเคลื่อนไหว บันทึกเสียงการสนทนา รวมถึง
การจดบันทึก เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูล

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้ศึกษา
แนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย เอกสารและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
รวมถึงการสืบค้นจากฐานข้อมูลออนไลน์ทาง
อินเทอร์เน็ตเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ
โอกาสและการเข้าถึงการศึกษาของบุคคล
หูหนวกตาบอด

เพื่อเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ
ของข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ
สามเส้า (Triangulation) ด้านข้อมูล (Data
Triangulation) ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล
(Methodological Triangulation) และด้าน
การทบทวนข้อมูล (Review Triangulation)
เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการยืนยันความน่าเชื่อถือ
ของข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูล
ด้วยเครื่องมือวิจัยแต่ละชุดมาวิเคราะห์
แยกแยะและจัดหมวดหมู่ตามปัจจัยที่กำหนด
ทั้ง 4 ด้าน

4.2 วิเคราะห์และสรุปข้อมูลโดย
การอุปนัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของ
การวิจัย

4.3 นำผลสรุปที่ได้ไปตรวจสอบกับ
ผู้ให้ข้อมูลหลักอีกครั้งก่อนนำข้อสรุปที่ได้เสนอ
ในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาส
และการเข้าถึงการศึกษาของน้องฟ้าทั้ง 4 ด้าน
ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงปัจจัยด้านผู้พิการที่ส่งผลต่อโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาของน้องฟ้า

ปัจจัยด้านผู้พิการ	ผลการวิจัย
1. ลักษณะความพิการ	น้องฟ้าเป็นบุคคลหูหนวกตาบอดที่ไม่ได้เป็นมาตั้งแต่กำเนิด และไม่มีภาวะพิการอื่นร่วม ช่วง 4-5 ขวบ ผู้ปกครองเริ่มสงสัยภาวะหูตึงของน้องฟ้าเมื่อคุณครูสังเกตว่าน้องฟ้าไม่หันตามเสียงเรียกและแนะนำคุณแม่ให้นำลูกไปพบแพทย์ จึงทราบว่าน้องฟ้าหูตึงแต่ยังไม่มองเห็น ตอน 9 ขวบสูญเสียการรับรู้ทั้งการมองเห็นและการได้ยิน ส่งผลให้มีข้อจำกัดในการสนทนา เคลื่อนไหวและการใช้ประสาทสัมผัสหลัก ปัจจุบันไม่พูดแต่น้องฟ้าสามารถรับรู้ รู้คิด พึ่งพาตนเองได้ดี ใช้ภาษามือและภาษามือสัมผัสสื่อสารในชีวิตประจำวัน
2. ความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง	น้องฟ้าสามารถเดิน ยืน นอน นั่ง กระโดด เคลื่อนย้ายหรือเดินทางจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งที่คุ้นเคยได้ดี ทำให้มีปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีทั้งในโรงเรียน บ้านและการเดินทางในชุมชน สามารถรับรู้ร่างกายตนเอง บุคคล/สภาพแวดล้อมที่คุ้นเคย บุธนาการใช้ประสาทสัมผัสในชีวิตประจำวันโดยใช้มือสัมผัสเป็นหลัก สามารถ เรียนรู้และช่วยเหลือตนเองได้ดี มีความสนใจสิ่งรอบตัว ปฏิบัติตามคำสั่งได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง
2.1 ความสามารถเคลื่อนไหว (ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก และทักษะการช่วยเหลือตนเอง)	น้องฟ้าสามารถรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสที่เหลือผ่านมือสัมผัส และใช้กระบวนการคิดได้ดีทำให้สามารถรับรู้ รู้คิดและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้
2.2 ความสามารถรับรู้และรู้คิด หรือใช้ประสาทสัมผัส	น้องฟ้าได้รับการฝึกภาษามือง่าย ๆ จากครอบครัว เมื่อเข้าเรียนได้รับการฝึกการสื่อสาร 2 ทาง ทั้งภาษามือ ภาษามือสัมผัส การอ่าน/ พิมพ์อักษรเบรลล์ แสดงออกทางสีหน้า ท่าทางเพื่อบอกความต้องการได้ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ ทักทาย ได้ตอบ เริ่มการสนทนา ร่วมกิจกรรมในครอบครัว ห้องเรียนและชุมชนได้ แสดงมารยาท/ อารมณ์ที่เหมาะสม ปฏิบัติตามขั้นตอนและเลือกวิธีในการแก้ปัญหาได้
2.3 ความสามารถสื่อความหมายหรือสื่อสารหรือมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	
3. คุณลักษณะเฉพาะของผู้พิการ (การเห็นคุณค่าของตนเอง มีความพยายามในการทำกิจกรรม มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ หรือรู้จักสังคมใหม่)	น้องฟ้ามีความพยายามทำกิจกรรมและกระตือรือร้นในการเรียนรู้ สิ่งใหม่ ๆ ขยัน รั้น้ำที่ มีความมั่นใจ พร้อมเป็นผู้นำช่วยเหลือผู้อื่น รับผิดชอบต่อหน้าที่ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง มีความตั้งใจ หารายได้ด้วยตนเอง พยายามใช้ชีวิตอิสระ ชักถามเมื่อมีข้อสงสัย มีความอดทนสูงและมีความพยายาม

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นถึงปัจจัย
ด้านผู้พิการทั้งลักษณะความพิการ ความสามารถ
ในการช่วยเหลือตนเอง คุณลักษณะเฉพาะของ

ผู้พิการของน้องฟ้าอาจส่งผลการเตรียม
ความพร้อมเพื่อเข้าระบบการศึกษาของน้องฟ้า
ได้

ตารางที่ 2 แสดงปัจจัยด้านครอบครัวที่ส่งผลต่อโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาของน้องฟ้า

ปัจจัยด้านครอบครัว	ผลการวิจัย
1. ความรู้และความเข้าใจของผู้ปกครอง (การอ่านออกเขียนได้ ความรู้ความเข้าใจ และทักษะ การให้ความช่วยเหลือลูกพิการ)	พ่อและแม่ของน้องฟ้าสามารถอ่านออกเขียนได้ สามารถหา ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือลูก อย่างถูกต้องผ่านการสอบถามผู้เชี่ยวชาญและสืบค้น ออนไลน์หลากหลายช่องทาง เช่น แนวทางสื่อสารกับลูก ศึกษาการเลี้ยงลูกทางอินเทอร์เน็ต
2. ทศคติของผู้ปกครอง (ความรู้สึกลูกที่ผู้ปกครองมีต่อลูก และต่อตนเอง)	พ่อแม่ของน้องฟ้ามีทัศนคติที่ดี ยอมรับความจริง มี ความหวังและเชื่อว่าลูกของตนพัฒนาได้ ไม่อาย ไม่กลัวที่ จะพาลูกออกสังคม เข้าเรียนหรือเปลี่ยนโรงเรียนที่จะช่วย พัฒนาลูก ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการเลี้ยงและฝึก ลูกให้ช่วยเหลือตนเอง แม้บางเรื่องต้องฝึกซ้ำ ๆ จนเห็น พัฒนาการ ทำให้พ่อแม่เห็นคุณค่าในตัวลูก ภาคภูมิใจ เห็น ความสำคัญของการศึกษา เชื่อว่าการศึกษจะสามารถ พัฒนาและทำให้ลูกอยู่ได้ด้วยตนเองเมื่อพ่อแม่ไม่อยู่แล้ว
3. เศรษฐฐานะของครอบครัว (อาชีพผู้ปกครอง รายได้ หนี้สิน สภาพที่อยู่อาศัย สิ่ง อำนวยความสะดวกภายในบ้าน พาหนะที่ใช้)	พ่อของน้องฟ้ามีอาชีพรับเหมาก่อสร้างในหมู่บ้าน แม่เป็น บุคลากรที่องค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 2 คน มีงานประจำ ครอบครัวมีรายได้มั่นคง ไม่มีหนี้สิน มีบ้านที่มีสิ่งอำนวยความสะดวก ที่จำเป็นภายในบ้าน มีพาหนะส่วนตัวทั้ง รถยนต์และรถจักรยานยนต์ใช้ในการเดินทาง และมีเงิน ออมสำหรับอนาคตของลูก
4. ความห่างไกลของบ้านกับหน่วยงาน (ระยะทาง ระยะเวลา ลักษณะของเส้นทางจากบ้าน ถึงสถานพยาบาล โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์ การศึกษาพิเศษ)	ภูมิลำเนาของน้องฟ้าอยู่ในอำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ อยู่ ลึกจากถนนสายหลัก ห่างไกลจากสถานพยาบาล โรงเรียน เฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ แต่ผู้ปกครอง พยายามพาลูกไปพบแพทย์อย่างสม่ำเสมอ ไม่ย่อท้อต่อ ปัญหาการเดินทาง แม้อ่อนที่ยังไม่มีพาหนะของตนเอง ต้อง รอขึ้นรถโดยสารจากหมู่บ้านและใช้เวลาเดินทางหลาย ชั่วโมง

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นถึงปัจจัย
ด้านครอบครัว ทั้งความรู้และความเข้าใจของ
ผู้ปกครอง ทศนคติของผู้ปกครอง เศรษฐฐานะ
ของครอบครัว และความห่างไกลของบ้านกับ

หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลืออาจส่งผลถึง
โอกาสและการเข้าถึงทางการศึกษาของน้องฟ้า
ได้

ตารางที่ 3 แสดงปัจจัยด้านระบบการศึกษาที่ส่งผลต่อโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาของน้องฟ้า

ปัจจัยด้านระบบการศึกษา	ผลการวิจัย
1. ความรู้และความเข้าใจของครูผู้สอน (วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับผู้พิการ และการพัฒนาครูผู้สอน)	1) เริ่มเรียนโรงเรียนอนุบาลเรียนร่วมใกล้บ้าน ตอนนั้นน้อง ฟ้าหูตึงแต่มองเห็น ออกเสียงแต่ไม่มีความหมาย 2) ย้ายไปเรียนโรงเรียนเฉพาะความพิการเมื่อหูหนวก และ ครูเริ่มสังเกตน้องฟ้าเริ่มเดินชนสิ่งของจนอายุ 9 ขวบน้องฟ้า สูญเสียการมองเห็นจึงย้ายมาโรงเรียนสอนคนตาบอดได้ 1 ปี แต่ขณะนั้นครูยังใช้ภาษามือในการสื่อสารไม่ได้จึงแนะนำให้ ไปเรียนโรงเรียนเฉพาะความพิการใกล้บ้านที่มีการสอนภาษา มือ ทั้งนี้โรงเรียนดังกล่าวไม่ชำนาญในการจัดการศึกษา สำหรับบุคคลหูหนวกตาบอด 3) อายุ 12 ปี ย้ายมาเรียนโรงเรียนสอนคนตาบอดอีกครั้ง เมื่อครูสามารถใช้ภาษามือ และมีวุฒิทางการศึกษาพิเศษ เข้าใจธรรมชาติของบุคคลหูหนวกตาบอดและบุคคลพิการ ซ้อนรุนแรง เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนครูเข้า ศึกษาต่อและร่วมสัมมนาระดับประเทศและต่างประเทศ ส่งผลต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้และน้องฟ้าซึ่ง ถึงแม้จะมีความพิการรุนแรงแต่ได้รับการช่วยเหลือและ พัฒนาที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ
2. จำนวนของครูผู้สอน (อัตราส่วนของครูผู้สอน: บุคคลหูหนวกตาบอด)	โรงเรียนสอนคนตาบอดมีครูผู้สอนพอเพียงและเหมาะสมกับ จำนวนบุคคลหูหนวกตาบอด ทั้งนี้ได้มีจัดตั้ง “งานพัฒนาการ เรียนการสอนพิการซ้อน” เพื่อดูแลบุคคลหูหนวกตาบอด โดยเฉพาะ (ครูผู้สอน 12 คนต่อบุคคลหูหนวกตาบอด 6 คน = 2 ต่อ 1)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัยด้านระบบการศึกษา	ผลการวิจัย
3. เงื่อนไขของสถานศึกษา (จำนวนบุคคลครู หนวทาบอด นโยบายการจัด การศึกษาของโรงเรียน คุณสมบัตินักเรียน หนวทาบอดที่โรงเรียนรับ)	โรงเรียนสอนคนตาบอดเปิดโอกาสทางการศึกษาสำหรับคนพิการทุกคนรวมถึงคนพิการรุนแรงและหนวทาบอด โดยมีขั้นตอนการค้นหาและการประเมินอย่างเป็นระบบ จัดสิ่งแวดล้อมเลือกวิธีสอน เลือกครูที่จบเฉพาะทาง มีการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลให้เหมาะสมมีการวางแผนการประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษาด้วย
4. ระบบการศึกษา (การเรียนการสอนที่บุคคลครู หนวทาบอดได้รับ)	โรงเรียนสอนคนตาบอดทำงานเชิงรุกร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและครอบครัว ตั้งแต่การค้นหา การเตรียมความพร้อมเปลี่ยนจากบ้านสู่โรงเรียนหรือศูนย์การศึกษาพิเศษ (เพื่อรับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม) และจากโรงเรียนสู่บ้าน เป็นลักษณะครบวงจร

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นถึงปัจจัยด้านระบบการศึกษาทั้งความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอน จำนวนของครูผู้สอน เงื่อนไขของสถานศึกษา และระบบการศึกษา อาจส่งผลต่อโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา และการพัฒนาตนเองของน้องฟ้าได้

ตารางที่ 4 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาของน้องฟ้า

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม	ผลการวิจัย
1. ทักษะติดต่อผู้พิการของคนในสังคม (ความรู้สึกรักของเพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมชั้นเรียน คนในชุมชน ครูผู้สอนต่อน้องฟ้า)	เพื่อนบ้านเข้าใจความพิการและให้การช่วยเหลือครอบครัวสามารถฝากน้องฟ้าไว้กับเพื่อนบ้านได้กรณีผู้ปกครองไปทำธุระนอกบ้าน เพื่อนร่วมชั้นเรียนให้การยอมรับและให้น้องฟ้าเป็นผู้นำ เช่น การเดินทางกลับบ้านถึงวิถี การทำกิจกรรมในห้องเรียน คนในชุมชนบ้านถึงวิถีกล่าวชื่นชมน้องฟ้าที่สามารถดำรงชีวิตอิสระได้ในชุมชน รวมถึงครูผู้สอนทุกคนมีทัศนคติเชิงบวก ชื่นชม และมีความเชื่อว่าน้องฟ้าสามารถพัฒนาตนเองได้

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม	ผลการวิจัย
2. การมีส่วนร่วมของชุมชน (การสนับสนุนช่วยเหลือน้องฟ้าจากเพื่อนบ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล เอกชน)	โรงเรียนที่น้องฟ้าเรียนมีการทำงานร่วมกับชุมชน ทั้ง ผู้ปกครอง บุคคลทั่วไป อาสาสมัคร สมาคม มูลนิธิ และ องค์กร อย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดพื้นที่ของวัดและตลาดใน ชุมชนให้น้องฟ้าและเพื่อน ๆ นำของที่ระลึกที่ผลิตเองไปวาง จำหน่าย เช่น ไข่เค็ม สายคล้องแว่นตา สายคล้องหน้ากาก อนามัย กำไลลูกปัด และพวงกุญแจรูปแบบต่าง ๆ ในขณะที่ ชุมชนมีส่วนในการสนับสนุนช่วยเหลือฝึกอาชีพให้ครอบครัว เนื่องจากแม่ทำงานที่องค์การบริหารส่วนตำบล เข้าถึงข้อมูล ข่าวสารและความช่วยเหลือได้ง่าย
3. ความพร้อมของบริการและระบบสนับสนุนต่าง ๆ (1.สิ่งอำนวยความสะดวก 2.สื่อ 3.บริการต่าง ๆ และ 4.ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา)	น้องฟ้าได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก (ไม้เท้าขาว ราวจับและ เครื่องพิมพ์อักษรเบรลล์) ได้รับสื่อ (หนังสืออักษรเบรลล์ กระดานสื่อสาร แผนภาพนูน Slate and Stylus และชุดร้อย ลูกปัด) บริการต่าง ๆ (การผลิตสื่อ การนำทางและล่ามภาษา มือ) และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (การวางแผนส่ง ต่อ การปรับหลักสูตร/ เนื้อหา/ เทคนิคการสอน/การ ประเมินผล การฝึกอบรมทักษะด้านอาชีพ จัดหาอาสาสมัคร แนะแนวครอบครัวและฝึกใช้ชีวิตอิสระที่บ้านกึ่งวิถี) ซึ่งสอดคล้อง กับกฎหมายและนโยบายของรัฐ
4. ความพร้อมด้านงบประมาณ (งบประมาณที่น้องฟ้าได้รับการสนับสนุน)	โรงเรียนเฉพาะความพิการได้รับการสนับสนุนด้าน งบประมาณที่เพียงพอ ทั้งจากทางราชการ และหน่วยงาน ภายนอก ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นถึงปัจจัย
ด้านสิ่งแวดล้อมทั้งทัศนคติต่อผู้พิการของคนใน
สังคม การมีส่วนร่วมของชุมชน ความพร้อม
ของบริการ ระบบสนับสนุน และด้านงบประมาณ
มีผลต่อโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาและ
การพัฒนาน้องฟ้าได้

อภิปรายผล

1. ความพิการและการพัฒนาทักษะ
จำเป็นของบุคคลหูหนวกต้อกับโอกาส-
การเข้าถึงทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า
น้องฟ้าสูญเสียการรับรู้ทั้งการมองเห็นและ
การได้ยิน เนื่องจากน้องฟ้าสูญเสียการมองเห็น
เมื่ออายุ 9 ปี (สูญเสียการได้ยินเมื่ออายุ 4-5 ปี)
การสูญเสียการมองเห็นในภายหลัง หลังจาก
เกิดการเรียนรู้รับรู้ การดำรงชีวิตมาแล้วระยะ

หนึ่งทำให้เกิดการเข้าใจในความเป็นไปของ
สิ่งแวดล้อมผ่านการมองเห็น จึงส่งผลให้ง่ายต่อ
การใช้การรับรู้เดิมที่เคยมีสร้างความเข้าใจใหม่
ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากกว่าคนที่สูญเสียมา
ตั้งแต่กำเนิด จึงสามารถพัฒนาทักษะจำเป็น
ต่าง ๆ ได้อย่างดี อีกทั้งพ่อแม่ย่อมรับความ
จริงได้อย่างรวดเร็วและแสวงหาวิธีช่วยเหลือ
น้องฟ้าทั้งการช่วยเหลือตนเองและการศึกษา
เมื่อน้องฟ้าเข้าเรียนโรงเรียนสอนคนตาบอด
สามารถพัฒนาต่อยอดได้แม้ว่าจะใช้เวลาร่วม
10 ปี จะเห็นได้ว่าครอบครัว และครูผู้สอนมี
บทบาทอย่างมากในการพัฒนาทักษะที่จำเป็น
เนื่องจากน้องฟ้าต้องการการสอนตัวต่อตัวที่ละ
เรื่องให้สามารถดำรงชีวิตอิสระ ลดการพึ่งพา
และเห็นคุณค่าในตัวเอง ส่วนหนึ่งเพราะ
ลักษณะความพิการเอื้อให้สามารถพัฒนา
ตนเองได้ในช่องทางที่เหลืกล่าวคือ น้องฟ้าไม่
มีโรคประจำตัวอื่น พัฒนาการทางสมองปกติ
อีกทั้งสิ่งแวดล้อมรอบทางกายภาพ นโยบาย
กฎหมายและบุคคลต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนา
ดังนั้นการที่บุคคลหูหนวกตาบอดคนหนึ่ง
พัฒนาได้อาจเป็นเพราะการช่วยเหลือที่ได้รับ
การทำงานกันอย่างเป็นระบบของระบบ
นิเวศวิทยาเชิงสังคม ตั้งแต่ตัวของผู้พิการ
ปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง โรงเรียน เพื่อน และ
เพื่อนบ้าน ดังที่ Limaye (2016) ได้ศึกษาถึง
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงการศึกษา
สำหรับเด็กพิการในประเทศอินเดีย พบว่า
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงการศึกษาของ
เด็กพิการ คือ ลักษณะความพิการ และ
ความยากลำบากในการช่วยเหลือ การรับรู้และ

เข้าใจของพ่อแม่ ครูผู้สอน ทักษะคิดของคนใน
สังคม ไม่ว่าความพิการจะรุนแรงมากน้อย
เพียงใด แต่ความเข้าใจและช่วยเหลือของคน
รอบข้างจะช่วยส่งเสริมให้ผู้พิการมีทักษะที่
จำเป็นและเอื้อต่อโอกาสและเข้าถึงการศึกษา

2. ความรู้ VS ความรัก คือ แรงหนุน:
ครอบครัวกับโอกาส-การเข้าถึงการศึกษา
สำหรับบุคคลหูหนวกตาบอด จากผลการวิจัย
พบว่า เมื่อผู้ปกครองทราบว่าลูกพิการจึง
พยายามแสวงหาความรู้ทักษะประสบการณ์ใน
การสอน/ ส่งเสริมพัฒนาน้องฟ้าผู้มีความพิการ
ที่พบไม่มากในสังคมไทย อีกทั้งการสอนบุคคล
หูหนวกตาบอดยังต้องใช้ช่องทางการสัมผัส
ด้วยมือแทนการเรียนรู้จากการเห็น-ได้ยิน ซึ่ง
การเรียนรู้ผ่านการสัมผัสจะเรียนรู้ได้ที่ละอย่าง
จากผู้สอนทีละคน จึงต้องใช้เวลา ความเข้าใจ
และความอดทนอย่างมาก จะเห็นได้ว่าการ
เลี้ยงลูกพิการหูหนวกตาบอดหนึ่งคน ต้อง
อาศัยทั้งความรู้และความรัก เพราะทั้ง 2 สิ่งนี้
จะเป็นแรงหนุนให้ลูกสามารถพัฒนาตนเอง
เข้าถึงการศึกษาและพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด จะ
เห็นว่าผู้ปกครองมีส่วนสำคัญมาก โดย
ผู้ปกครองที่เลี้ยงด้วย “ความรู้” คือ รู้ว่าต้อง
หาความรู้จากไหน จะช่วยเหลือลูกอย่างไร ใคร
ที่จะช่วยตนเองได้ ต้องสื่อสารกับลูกอย่างไร
ต้องปรับทัศนคติอย่างไรจึงจะช่วยส่งเสริม
พัฒนาการ ซึ่งความรู้ในการเลี้ยงดูและพัฒนา
ลูกต้องอาศัยความอดทน ความพยายาม การ
สังเกต สังเกตประสบการณ์ยาวนาน ฝึกฝน ลง
มือทำจนตกผลึกกลายเป็นองค์ความรู้ในการ
เลี้ยงลูกหูหนวกตาบอด และที่สำคัญสิ่งเหล่านี้

ช่วยสร้างโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาให้กับลูกตนเองได้ ดังที่ Chansawang (2017) กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการช่วยเหลือลูกพิการซ้อนว่า ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ลูกพัฒนาได้ โดยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของลูก วิธีการรักษาที่สามารถช่วยลูกได้ เพราะยิ่งรู้มากยิ่งสามารถช่วยลูกได้มาก อย่างไรก็ตามความรู้นอกจากจะได้มาจากการศึกษาและสั่งสมประสบการณ์ด้วยตนเองแล้ว การขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางจะทำให้ผู้ปกครองสามารถช่วยเหลือลูกพิการซ้อนของตนเองได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องงานวิจัยของ Kyzar, Brady, Summers and Turnbull (2020) เรื่องการทำงานร่วมกันระหว่างครอบครัวที่มีผู้พิการและผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ตัวอย่างจากครอบครัวที่มีบุคคลหูหนวกตาบอด โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและผู้เชี่ยวชาญ และการทำงานกันเป็นเครือข่าย เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ผู้พิการและครอบครัว แสดงให้เห็นว่าครอบครัวที่รู้จักแสวงหาความรู้จะสร้างโอกาสการพัฒนาตนเองให้เกิดกับลูกหูหนวกตาบอดได้ ดังนั้นโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาของบุคคลหูหนวกตาบอดสอดคล้องกันทั้งความรู้และความรักของผู้ปกครอง

3. สถานศึกษาและครูกับโอกาสเข้าถึงการศึกษาสำหรับบุคคลหูหนวกตาบอด ผลการวิจัยพบว่า น้องฟ้ามีโอกาสเข้าเรียนตั้งแต่ยังไม่พบความพิการและย้ายโรงเรียนหลายครั้งเพื่อให้เหมาะสมกับข้อจำกัดที่มาก

ขึ้น ในบางโรงเรียนครูพยายามเสริมสมรรถนะของตนเองจากการศึกษาต่อหรือรับการฝึกอบรมเพื่อรองรับน้องฟ้าที่มีความพิการเฉพาะด้านอย่างมาก โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้อำนวยการโรงเรียนจนสามารถจัดตั้งส่วนงานเฉพาะนักเรียนกลุ่มนี้และผู้ที่มีภาวะใกล้เคียง จะเห็นได้ว่าสิ่งที่จะสร้างโอกาสทางการศึกษาให้บุคคลหูหนวกตาบอดอาจจะเริ่มจากจุดเล็ก ๆ จากครู หรือการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพิเศษเฉพาะในการพัฒนาครูที่สอนบุคคลพิการซ้อนของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นตัวอย่างหลักสูตรที่ได้รับการสนับสนุนทางวิชาการจาก Perkins School for the Blind ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อพัฒนาครูให้สามารถช่วยเหลือบริการสนับสนุนบุคคลพิการซ้อนที่ตนเองรับผิดชอบ ดังที่ Atten, Buultjens, Clark, Eyre and Pease (2000) กล่าวถึง หลักสูตรและการประเมินผล การเรียนสำหรับบุคคลหูหนวกตาบอดว่า การศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้ต้องเป็นการบูรณาการและต้องได้รับการออกแบบเฉพาะบุคคล มีการทำงานร่วมกันของผู้เชี่ยวชาญหลายฝ่าย ครูต้องมีความรู้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นการสร้างโอกาสให้บุคคลหูหนวกตาบอดจะต้องเริ่มจากการให้โอกาสครูได้ติดตามรู้และเพิ่มเติมความรู้ของตนเองเป็นการเริ่มก้าวข้ามอุปสรรคด้านคนที่จะมาช่วยบุคคลหูหนวกตาบอด ดังนั้นการพัฒนาตนเองของครูการศึกษาพิเศษอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาบุคคลหูหนวกตาบอดทุกคนให้เป็นไปได้ภายใต้

ข้อจำกัดที่น้อยที่สุดและตามศักยภาพของแต่ละคนได้

4. ระบบนิเวศวิทยากับโอกาส-เข้าถึง การศึกษาสำหรับบุคคลหูหนวกตาบอด ผลวิจัยพบว่า ผู้ปกครอง ครู ชุมชน และระบบ การศึกษาสามารถส่งเสริมพัฒนาคนพิการ ระดับรุนแรงหูหนวกตาบอดให้มีทักษะใน การดำรงชีวิตอิสระได้ด้วยตนเอง จะเห็นได้ว่า โอกาสทางการศึกษาช่วยให้บุคคลหูหนวกตา บอดพัฒนาได้ต่อจากระบบนิเวศวิทยาเชิง สังคมในการประคับประคอง เริ่มตั้งแต่ระดับ ครอบครัว โรงเรียนและชุมชน ถ้าระบบ นิเวศวิทยาเชิงสังคมรอบตัวดี มีการทำงาน ร่วมมืออย่างเป็นระบบเครือข่ายจะเป็นการ สร้างโอกาสทางการศึกษา สอดคล้องกับ Bronfenbrenner (1994 as cited in Tantichuwet, 2018) ที่เชื่อว่าสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อ พัฒนาการของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของ กิจกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกใน ครอบครัว ปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียน เพื่อนบ้าน ทัศนคติของพ่อแม่และคนในชุมชน รวมถึง วัฒนธรรม ความเชื่อ นโยบายของรัฐบาล ดัง สะท้อนให้เห็นจากงานวิจัยนี้ที่เปิดโอกาสให้ ผู้วิจัยเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อ การเข้าถึงและโอกาสทางการศึกษาสำหรับ บุคคลหูหนวกตาบอด ซึ่งฉายภาพให้เห็นว่า ปัจจัยทั้งด้านตัวผู้พิการ ครอบครัว ระบบ การศึกษาและสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อกันและกัน ดังนั้นการส่งเสริมทั้ง 4 ปัจจัยจึงมีความสำคัญ

ยิ่งเพื่อขับเคลื่อน พัฒนาและส่งเสริมคุณภาพ ชีวิตบุคคลหูหนวกตาบอดและคนพิการทุกคน อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีระบบ ในการส่งเสริมครอบครัวแบบยั่งยืน ใน การสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับลูกหูหนวกตาบอด เช่น การแสวงหาความรู้ กล้าเผชิญ ความจริง และเชื่อมั่นในตัวลูกพิการ

2) โรงเรียนควรพยายามเปิดโอกาส และลดข้อจำกัดต่าง ๆ ที่จะเป็นตัวขวางกั้น โอกาสในการเข้าสู่ระบบการศึกษาของบุคคลหูหนวกตาบอด เช่น การปรับนโยบายการรับ การพัฒนาครูผู้สอน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาแนวทางหรือวิธีการที่ จะส่งเสริมให้บุคคลหูหนวกตาบอดได้รับโอกาส ทางการศึกษาให้มากขึ้นในทุกระดับการศึกษา เพื่อให้บุคคลหูหนวกตาบอดมีโอกาสดำเนินงานตนเองและดำรงชีวิตได้

2) ควรศึกษาแนวทางหรือวิธีการ สนับสนุนครอบครัวในการจัดการศึกษาสำหรับ บุคคลหูหนวกตาบอด หากครอบครัวมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษา และการพัฒนาบุคคลหูหนวกตาบอด จะเป็น การสร้างโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาแก่ บุคคลหูหนวกตาบอดได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- Aitken, S. A., Buultjens, M., Clark, C., Eyre, J. T., & Pease, L. (2016). *Teaching children who are deafblind: Contact, communication and learning*. David Fulton Publishers.
- Amatyakul, P., Dechongkit, S. & Kachondham, P. (2012). *Basic knowledge about disabilities and disabled people (guidelines)*. Bangkok: October.
- Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. In *International Encyclopedia of Education* (Vol.3, 2nd ed.1). Oxford: Elsevier.
- Chansawang, P. (2017). *Children with multiple disabilities*. Retrieved from <http://taamkru.com/เด็กพิการซ้อน>.
- Helen Keller Institute for Deaf and Deafblind. (2020). *What is multiple disability with visual Impairment (MDVI)*. Retrieved from http://www.hkidb-mumbai.org/what_is_mdvi.php.
- Kyza, K., Brady, S., Summers, J. A., & Turnbull, A. (2020). Family quality of life and partnership for families of students with deaf-blindness. *Remedial and Special Education*, 41(1), 50–62.
- Limaye, S. (2016). *Factors influencing the accessibility of education for children with disabilities in India*. India: Tata Institute of Social Sciences.
- Manga, T. & Masuku P. K. (2020). Challenge of teaching the deaf –blind learner in an education setting in Johannesburg: experiences of educators and assistant educators. *South African Journal of Communication Disorders*, 67(1), 1-7.
- Miles, B. & Riggio, M. (1990). Understanding deafblindness. In Ratchaneekorn Tongsookdee (translator and editor), *Remarkable conversations: A guide to developing meaningful communication with children and young adults who are deafblind* (p. 20-37). Chiang Mai: Special Education Major, Faculty of Education, Chiang Mai University.
- Miles, B. & Riggio, M. (1990). *Remarkable conversations: A guide to developing meaningful communication with children and young adults who are deafblind* (p. 20-37). (R. Tongsookdee, Trans). Perkins School for the Blind. (Original work published 1990).

- Ministry of Foreign Affairs. (2008). *Universal declaration of human rights 1948*. Bangkok.
- National Center on Deaf-Blindness. (2019). *2019 National deaf-blind child count report*. Retrieved from <https://www.nationaldb.org/products/national-child-count/report-2019/demographics/>.
- Perkins School for the Blind. (2018). *Perkins International*. Retrieved from <http://www.perkins.org/international>.
- Phupang, D. (2017). *What blind students with multiple disabilities should actually learn?* Retrieved from <http://www.cfbt.or.th/index.php/article/20-6-3-17-326>.
- Tantichuwet, P. (2018). The study of in-depth characteristics and factors affecting out-of-school children: A case study of Tak Province. *Suthiparithat Journal*, 32(101), 80-91.
- Taylor, R. L., Smiley, L. R., & Richards, S. (2019). *Exceptional students: Preparing teachers for the 21st century*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill Education.
- The Northern School for The Blind under patronage of the Queen. (2020). *Information system*. Retrieved from <https://www.cmblind.ac.th/th/information-system>.
- The World Federation of the Deafblind. (2018). *First global report on deafblindness*. Retrieved from <https://senseinternational.org.uk/about-deafblindness/first-global-report-deafblindness>.
- Tongsookdee, R. (2018). *Independent living* [Document for the lecture in Subject 070727 Independent living for Individuals with Multiple Disabilities.] Retrieved from Faculty of Education, Chiang Mai University.
- Tongsookdee, R., Vittayakorn, S., Leowsiripong, P., Pijai, R., Suparos, W., Tawai, B., Khamruangrith, V., & Sriboonreung, T. (2018). *Education management for persons with multiple disabilities in Northern provinces*. Faculty of Education, Chiang Mai University.